

KATEDRA[®]

maribor, 21. VI. 1972

študentski list

številka 12, letnik XII

Ekonomski procesi so odraz splošnega družbenega stanja. Države so zato usmerjene v ekonomsko rast, ki izpodriva sleherno avtonomijo subjektivne vere. Torej je totalnost ekonomskih procesov očitna v vseh nasprotjo-polarnih metamorfozah družbe, v stihijah in kolizijah ekonomsko-političnih procesov. Suženjski red ni bil podvržen takšnim ekonomskim učinkom, kakor zasledimo to danes. Suženj je npr. imel svoje pravice, gospodar ga je varoval, čeprav je moral delati, proizvajati zanj. Tako je suženj preskrboval hišo gospodarja, medtem ko je njegov gospodar le upravljal. Ni več igrala bistvene vloge lepota in etika, ampak smiselno urejeni birokratski red. Če torej preračunamo, da delavec na najnižji stopnji plačilne lestvice zasluži npr. približno 1000 dinarjev na mesec, zneso to na leto 12.000 dinarjev. Koliko bi stali stroški za delavca v dobi, npr. dvajsetih let? Izračun je jasen: nič več in nič manj kakor 240000 din, (24 starih milijonov). Dvajsetletno delo – pa 240000 din? Toliko stane slabše stanovanje, npr. garsonjera.

Vendar ne moremo graditi našega razmišljanja na primerih, ker bomo skušali ugotoviti ekonomske splošnejše posledice, ki se kažejo v narodih in državah:

a) Civilizacija je z nasprotjem proti kulturi vzpostavila tehniko in tehnologijo, kar pomeni, da so tehnični procesi pomembnejši od osnovnih kapitalnih sredstev, saj tehnični stroji (še posebno kibernetika) proizvajajo samodejno, le programirati jih je treba pravilno. To nam jasno pove, da je s smrtjo klasičnega proizvodnega procesa nastopila smrt klasičnega mišljenja, in da je družba razcepjena na parcialne enote, ki nosijo v sebi pozitivne ekonomsko-politične funkcije in proizvodnjo. Proizvodnja povezuje zdaj delovne ljudi.

b) Odstotki naseljenosti prebivalstva na Zemlji še imajo dovolj zraka, da dihajo, dovolj hrane, da jedo in dovolj zemlje, da umirajo s predmeti. Pokopališča avtomobilov in pokopališča mačk in psov so nujni

dokaz, da je humanitarnost pogojena z osnovnimi ekonomskimi koncepti, v katerih se je izgubil pomen človekovega poslanstva.

c) Paradokсна situacija je vidna v vojnah: Vietnam, Kašmir, II svetovna vojna... so razrušile svet, da bi lahko čisto na novo zgradile svojstven civilizacijski sistem, sistem naprav, ne pa sistematično miselnega človeka. Zato je v vsaki vojni, pred njo in po njej zelo viden fanatizem, ki raste seveda najprej iz socialne bede, kasneje pa se umiri v nasilnih ali zasilnih izhodih in rešitvah. Vojni budgeti so ogromni in dosti večji od budgetov za miroljubne organizacije. Tak primer smo videli v UNICEFFu in ob indijsko-pakistanski vojni, v primeru Rdečega križa itd. To ni samoumevno, ker se je civilizacija obrnila k demokraciji, namesto da bi demokracija upoštevala drugačne razmere mimo onih, ki so, kot smo omenili, že po svoji družbeni biti čisto politično-socialne, čisto birokratične, avtoritativne, karizmatične oziroma predstavljajo ekonomsko prevlado.

č) Prastare kulture in civilizacije so zato bile le delni izhod iz socialne stiske Zahoda. Vraževnost in demokracija sta pogojeni tako s tekočim trakom kakor tudi s sodovnimi fetiši, totemi in tabuji, ki pričajo, da je denar edini bog. Kapital je začel spodjedati samega sebe.

d) Organizacijske strukture – makrostrukture in mikrostrukture – so aplicirale demokracijo na blokadni-sistemizirani način: vzhod-zahod. Vzhod je znan po svoji enotni in enakovredno stilni mentaliteti, medtem ko zahod propagira predvsem naturalizem. S*tem v zvezi vendarle lahko pričakujemo, da je produkcija na vzhodu bolj poistovetena z mentaliteto: enaki čevlji, obleke, enaka hrana in luksuz za enako misleče na vzhodu – in pretvarjanje kapitala, knjižnega denarja, osnovne vrednosti denarja itd. v naturalno vrednost ob različnih pogojih v socialnih diferenciacijah na zahodu.

e) Kljub negativnim psihološkim učinkom, ki izvirajo iz tehnologije, lahko opazimo, da je osnovni kapital še vedno tisti, ki lahko investira ideje posameznih nacionalnih dohodkov v enosmerno, unificirano tvorbo. Ta tvorba se imenuje politika in v posameznih državah, tako na vzhodu kakor na zahodu, pogojuje absolutnost in totalnost produkcije, da bi se le-ta preživela, čeprav ob najnižjih ali najvišjih družbenih procesih, ob takšni ali drugačni tehnologiji. Seveda je ta relativnost

CIVILIZACIJA

toliko pomembnejša, kolikor manjši je faktor narodnega dohodka, in kolikor bolj se v državah pojavljajo diferenciacije znotraj idejnih sistemov.

f) Kontrola nad gospodarstvom je razdeljena na skupine, ki niso vedno organizirane. To pomeni, da lahko kapital prehaja po svoji variabli v investicije, ali pa narobe, da investicijo kalkulira v čisto izgubo. Zato je sam proizvod temelj produkcije, ne pa le možnosti proizvajanja. Tu se lahko dotaknemo tako marketinga, trga ponudbe in povpraševanja, iz katerega izstopajo sorazmerno močnejši ekonomsko-politični vplivi.

g) Mejne možnosti produkcije so povezane tudi z zaposlitvijo, katere bistveni del tvorijo – ne to, kar prevladuje v dostikrat omenjeni slovenski mentaliteti: disciplina, red, hitrost, individualna sposobnost, praksa – ekonomsko politični projekti, ki lahko uvajajo nove metode dela, nove stroje, novo produkcijo in s tem modernejšo mentaliteto. Seveda je tu treba omeniti še vse tiste dejavnike, ki so zlasti pomembni za samo eksistenco delovnega človeka. Torej ni bistvena le količina vložene dela, truda, napora, napetosti (to so psihološki termini), ampak je pomembnejša mega- ali makro-struktura socialnih skupnosti na ekonomski ravni. Logika: imeti čim več nam pove, da ima večina zelo malo, ker se za čim več peha. Toda: razvite industrijske države se prav zaradi te logike hkrati pehajo v vojne afere, kjer jim krvavijo lastni narodi.

h) Možnost privatne industrije je skorajda povsem propadla. Množice (politične partije, socialne kohezivne grupacije, državne službe) ne bi mogle životartiti le ob črnih kozah. Razlike v cenah med posameznimi državami zdaj niso več samo razlike v nominalni vrednosti denarja, ker te danes kljub zlatu ne moremo upoštevati – ampak v zvrsti in v tehnološki razvojni stopnji produkcije. Masovna produkcija delovnih organizacij in masovna ideologija političnih organizacij sta povezani.

i) Participacija demokracije je participacija v izbiri proizvodne in osebne svobode.

j) Tržni odnosi so v razmerju do državnih meja in v razmerju do notranjega organiziranja državnih budgetov, kar pomeni, da ni več poglobljen le en sam moment odločanja, ampak so pomembni vsi tisti skupni množični dejavniki tržišča, ki vsilijo potrošniku anonimnost in ga poenotijo tako s propagando kakor z reklamo. Ekonomske znanosti so zato lahko Damoklejev meč in Ariadnina nit človeštva; nenehna nevarnost bodisi majhnega iztržka zaradi prevelikih investicij ali pa eno in samo vodilo v labirintu tudi nepomembnih ekonomsko-političnih dejavnikov, lahko vzpostavi strašno politično zmedo, celo kult brez kulture in civilizacijo brez tehnologije. Torej je sivi človek nosilec prihodnosti, odet v konfekcijo, ki so jo zanj izbrali pred njegovo lastno (svobodno?) odločitvijo že drugi.

k) Kapitalizem in socializem nista različna le po obliki ideologije in po načinu proizvodnje, ampak sta različna predvsem po ekonomsko-politični tipologiji. Zelo naivno bi bilo, če bi kdo skušal dokazati, da je vojna nastala iz potrebe po človečnosti.

Po vsem opisanem lahko sklepamo, da so prehodi iz družbenih razredov v nove razrede pogojeni tako s politično-idejno oblastjo kakor s proizvodnimi-ekonomskimi močmi. Če namešč delavec res prodaja le svojo delovno silo ali svoje možgane (kajti vsi smo delavci), tedaj velja, da prodaja danes svojo delovno silo in možgane drugemu delavcu. Kje sta torej oblast in moč? Družbeni razredi, to moramo upoštevati, niso le čiste zgodovinske tvorbe, ampak predstavljajo zdaj združevanje – organiziranje – medsebojno vplivanje najbolj skritih posestnikov in imetnikov, ki pa so seveda anonimni. Ta brezimnost je v nakazanem problemu, ki smo ga navedli že na začetku: z 240000 din lahko kupimo delo najnižje plačanega delavca za dobo dvajsetih let, seveda, če ne upoštevamo pri tem ekonomskega in političnega razvoja. Toda razvoj nosi v sebi polarno kal lastnega protislovja, ki pravi, da je čista – idealna enakost le predmet utopije. Ekonomski procesi še vedno prinašajo standardno zgodovinsko bedo in standardno oblastniško elito, prinašajo jo preko irelevantnih množic, ki so podrejene sicer razvitejšemu ekonomskemu tržišču in višji politični in družbeni zavesti, vendar ne morejo poenotiti osnovnih ekonomskih – političnih pogojev. Naj se sliši še tako nenavadno, kljub vsemu je danes človek, sivi človek suženj samega sebe in se v množici nezavedno izpostavlja zunaj družbe. To odtujevanje in izvzemanje človeka iz družbe pa je mogoče le tako, da je človek le proizvodno-misleče bitje, ki se bori za lastni obstanek. Trdimo, da je tudi avtomobil sredstvo sodobne inkvizicije, kakor so takšna sredstva tanki, migi in fantomi. Fantazmi in futurologija še ne veljata za sivega človeka in lakota je še vedno navzoča v želji za spoznanjem. Tehnološki procesi so lahko namenjeni ekonomsko-političnim organizacijam in so pod sovzajemnim vplivom enakih pogojev, toda vprašanje ostaja, kam se zliva svetovni kapital, ta široka reka. V katero bodočo družbo, v katero morje različnih mislečih in enakovredno plačanih ljudi? Vsekakor je organiziranost ekonomije in politike moč, ki ne sme postati le instrument demokracije, ampak mora demokracija zarisati demarkacijsko črto med ideološkimi, političnimi, ekonomskimi in proizvodnimi sistemi.

PETER OSTROVRH

9-1971/1125

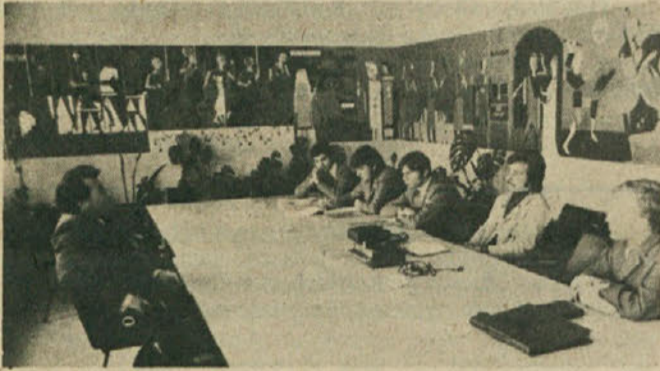
IV 284 / 11
1971/72

Lendava v maju. — Izvirno reševanje problema madžarske manjšine v Prekmurju je več ali manj vzbudilo slovensko javnost. Časopisne polemike, protestne peticije občanov, strokovne razprave — tako dogajanje je doseglo vrhunec pred kakšnimi dvema letoma, vendar se zadeva še ni povsem pomirila. Od časa do časa pridejo v javnost delčki razprav, ki odmevajo. Ker študira v Mariboru precej študentov od tam, je Katedra skupaj z IO SŠ MVZ izvedla akcijo spoznavanja dejanskega stanja.

Osnovna ideja, doseči optimalno enakopravnost manjšinskega in večinskega jezika, je praktično realizirana takrat, ko vsi prebivalci dvonacionalnega območja govorijo oba jezika. To pa je moč doseči le z ustreznim sistemom šolanja. Učni načrt lendavskih osnovnih šol je zastavljen tako, da se po absolviranju otroci lahko pogovarjajo v obeh jezikih. Pouk je namreč dvojezičen: narodnostna sestava v posameznem razredu je približno pol:pol, učitelj pa predava snov v slovenščini in ponovi v madžarščini ali obratno. V višjih razredih je ta odnos 80:20 v korist slovenščine, ker pač v madžarščini ponovi učitelj le posamezne pomembne termine. Učenec lahko odgovarja v katerem koli jeziku, praviloma pa naj bi znal v obeh. Otrokom jeziki ne delajo težav, mnogim je prav vseeno, kako govorijo. Otroci mnogih družin so navajeni že na oba jezika. Pred vstopom v šolo pa je obvezno obiskovati še vrtec. Tako je edina možnost po znanju obeh jezikov kočljiva pri otrocih doseljencev. Vendar: noben slovenski otrok ne pade zaradi madžarščine. Zahteva, naj ne bo nobenega prisiljevanja, je vsaj glede Slovencev upoštevana v največji možni meri.

Manjšinski narod je kakorkoli v podrejenem položaju. Noben pripadnik manjšine ne more shajati le s svojim jezikom po vsej republiki (državi) in je zato bistveno vprašanje interesa, ki ga ima za negovanje svojega jezika. Zanimivo je mnenje mnogih ljudi, ki so se jasno opredelili za Madžare. Pravijo, da bi rajše hodili v enojezično šolo — in to v slovensko. Madžarščina jim kot pravijo, ne koristi. Z njo ne morejo nadaljevati šolanja. Dvojezičnih srednjih šol namreč ni, ker je premalo dijakov (tudi potencialnih). Po drugi strani nekateri slovenski starši trdijo, da so zaradi madžarščine njihovih otroci v šoli preobremenjeni, da je to balast. Madžarščina ni svetovni jezik in je korist od nje minimalna. Obstaja tudi bojazen prevlade Madžarov zato, ker zasedajo

nekatero ključne položaje. Mnogo manjša je možnost, da Slovenec obvlada madžarščino tako, da bo lahko poučeval v madžarščini v šoli, in tako so učitelji povečini Madžari. Možno je tudi, da se zaradi dvojezičnosti območje izolira od ostalega slovenskega prostora, kajti dotok strokovnjakov v gospodarstvo utegne biti manjši. Vendar kar se slednjega tiče podatki kažejo, da je priseljevanje normalno.

Večina pomislekov izhaja od apriorne stroge delitve ljudi po narodnosti. Vprašanje je, ali je nujno, da vsakdo izreče svojo nacionalno pripadnost. Niti jezik, niti kultura, niti ekonomsko-politična grupacija ne more eksaktno služiti kot nacionalni indikator.

LENDAVA - RAZUMEMO SE

Jezik je sredstvo za sporazumevanje. Običajno se človek v najzgodnejši otroški dobi navadi govoriti v jeziku svoje okolice in ker okolica navadno govori en jezik, postane to tudi njegov materin jezik. Nikakor pa ni izključeno, da bi se v dvojezični okolici navadil govoriti pač dva jezika in vprašanje je, kateri naj bo prvi, po katerem naj si izreče narodnost. In prav to se dogaja v lendavskem območju pri mnogih družinah.

Kultura je oblika družbene zavesti. Tudi jezik je del kulture, toda so tudi druge značilnosti, ki bi jih mogoče lahko imenovali običaji. Med ljudmi, ki živijo v enem področju, se pomešajo, postanejo izraz vsakogar ne glede na izvor. Tako je tudi v Prekmurju. Za vse velja enak način življenja.

Ljudje živimo v ekonomsko-političnih skupnostih — državi, republiki. Prekmurški Madžari so jugoslovanski državljani, so člani naše skupnosti. Na madžarsko državo niso mnogo vezani.

Tako je najprimernejša subjektivna opredelitev narodnosti. Izrekanje za narod je stvar volje, navade, čustev, okolice, vzgoje... Vendar je za sožitje med ljudmi nujno, da medsebojno omogočamo vsestranski razvoj osebnosti tudi v tej smeri. In ravno zato lahko konkretno ureditev tako delikatnih odnosov v Lendavi pozdravimo. To je dvojezičnost v obliki mednacionalne integracije. Edina razlika med temi ljudmi utegne biti jezik, toda če bodo vsi lahko govorili kakorkoli, potem vprašanje jezika sploh ne bo več pomembno. Še manj bodo vidne nekoč stroge črte — ločnice med skupinami. Prepričani smo, da Lendavski koncept vsebuje eno najsprejemljivejših oblik obvladovanja in reševanja potencialnih narodnostnih problemov v samoupravni družbi.

DAVORIN KRAČUN

25. aprila 1972 sta IO VEKŠ in akcijska skupina organizirala zelo uspešno študentsko tribuno. Profesorji in študentje so na odprti sceni razpravljali o študentskih problemih. Beseda je tekla med drugim o kvaliteti, o obsegu in ceni učbenikov. Študentje so opozorili na previsoke cene skript. Izraženo je bilo mnenje, da bi se ustanovila univerzitetna založba za vse visokošolske zavode v Mariboru pod okriljem študentskega servisa ali ZMVZ ali pa bodoče univerzitetne knjižnice. Ta problematika me je še posebej zanimala, zato sem v ta namen obiskal posamezne šole, kjer sem se s predstavniki pogovarjal o njihovi založniški dejavnosti in o vseh spremljajočih težavah. Slika, ki sem si jo ustvaril je približno taka:

MALO ZGODOVINE

Mariborski VZ so se razvili kot logična posledica velikih kadrovskih potreb mariborskega industrijskega bazena in regij, ki nam gravitirajo, pa jih ljubljanska univerza ni mogla zadovoljiti. Z ustanovitvijo šol in izbiro učnih programov na posameznih šolah, se je oblikovala tudi politika in tehnika izdajanja učbenikov. Le ta je bila in je še povsem individualna ter neodvisna na vsaki šoli. V preteklem obdobju je bila sprožena akcija za združitve založništva, vendar je takrat ideja trčila ob nepremostljive subjektivne vire in finančne nesporazume. Prav temu je pripisati današnje stanje, ko so skripta draga ne najbolj kvalitetna in zaradi tega trpi študentski žep.

KAJ SO REKLI

Najprej sem obiskal VEKŠ. Tam so vsekakor korak pred ostalimi šolami, kar zadeva tiskanje učbenikov. Anketa, ki jo je pred nedavnim izvedel IO MVZ je pokazala, da je večina zadovoljna s številom izdanih

zavrtov. Za ilustracijo: takšno razmerje med „privatnimi“ in „institucionaliziranimi“ izumi so v ZDA zabeležili pred skoraj 100 leti! Jasno je, da je v današnjem ekonomskem razvoju znanstveno raziskovalno delo lahko uspešno le, če je načrtno, organizirano ter ima na razpolago najsodobnejše metode in pripomočke. Za to pa je treba denarja, kajti prepričan sem, da Jugoslovani nismo narod, ki bi ne bil sposoben „pogrunčati“ nekaj novega, ampak da nam manjka le materialni stimulans — denar, prav tako pa ekonomsko vizualno zadovoljstvo — učinek izpopolnjenega delovanja mehanizma.

Razen Albanije je Jugoslavija po vseh merilih in podatkih o tehničnem razvoju in organizaciji na zadnjem mestu v Evropi. To je logično, če vemo, da je gospodarstvo-tehnična politika prepuščena številnim odstopanjem, ki neprestano rušijo začeto stabilizacijo, da pri nas ni striktnega izvajanja deklariranih načel, da delamo napake v planiranju, v investiranju in postavljanju poslovne razvojne strategije. Preveč vabljive so začasne tržne razsežnosti, ko je popraševanje mnogo večje kot ponudba, da bi se bilo vredno posvetiti designu, tehnološkim raziskavam in ne le najemanju licenc. To je današnja praksa, ki racionalizacije in produktivnosti ne stimulira v pravi meri. Pri praktičizmu v reševanju poslovnih problemov je to navsezdanje razumljivo. Ni pa opravičljivo, ker bo prihodnost terjala svoj dolg.

skript, nikakor pa ne z njihovo ceno in kvaliteto. Za delno zadovoljstvo študentov se je uprava šole morala krepko potruditi. Takšen obseg založniške dejavnosti kot jo imajo na VEKŠ v lastni režiji prinaša s seboj na prvi pogled nepremostljive administrativne in tehnične težave. Kako ukrepati, da bo koza cela in volk sit, se pravi, da bo študent zadovoljen s kvaliteto izdelane, avtor stimuliran proizvajalec pa solidno plačan? Našel sem samo nekaj dilem. Vprašanje distribucije skladiščenja, tiskanja so posebni glavoboli odgovornih.

Distribucijo organizira Založba Obzorja. Za svoje delo, ki ni preveč sinhronizirano s skladiščem in upravo šole zahteva krepko provizijo. Skladišče je oziroma ga ni. V te namene služijo kletni in garažni prostori šole, skladiščnik pa je obenem tudi hišnik. Tiskanje in vezanje sta edini možni točki znižanja stroškov, če izvzamemo distribucijo. Skripta tiskajo na VEKŠ nekaj malega sami, drugače pa si pomagajo z obrtniki in drugimi zunanji sodelavci. Seveda zaradi takšne pisanosti producentov trpi kvaliteta, narašča cena, prihaja pa tudi do časovnih zaostankov in podobnih težav. VEKŠ zaradi tega subvencionira skripta in pomeni skorajšnji prerast kvantitete v novo kvaliteto. Pripravljeni so vložiti precejšnja sredstva v nabavo novih razmnoževalnih naprav ali prispevati ekvivalentni delež v skupno naložbo MVZ.

Na VTS imajo prav tako kopico nerešenih vprašanj. Redni študentje niso zadovoljni z obsegom študijskega gradiva in cene se jim zdijo previsoke. Vse to so rezultati že prej omenjene ankete. Naklade so na VTS nižje kot na VEKŠ in se gibljejo od 30 do 500 izvodov. Njihova cena je ekonomska. Zaradi velikega števila tehničnih risb in shem morajo iskati pomoč tudi pri obrtnikih, pri delavski univerzi. Zunanji sodelavci pa bistveno pripomorejo k višji ceni. Vprašanje skladiščenja in distribucije je prepuščeno knjižnici, ki ga rešuje kot ve in zna. Skripta prodaja vratar, medtem ko jih izrednim študentom pošiljajo po pošti. Sedanja organizacija dela je polna ozkih grl in disproporcij, zato je takšna količina skript za to tehniko marginalna. Kakšna bo podoba v šoli čez dve ali tri leta, ko bo prerasla v visoko šolo, ni težko ugotoviti. Zavzemajo se za ustanovitev skupne založniške dejavnosti in so pripravljeni k njej tudi pristopiti.

Ostale šole bi lahko obravnavali skupaj, kajti za vse je značilna bistveno manjša založniška dejavnost. PA VAS VPŠ imajo lastne razmnoževalne kapacitete. Skripta tiskajo kurirji, hišniki, matrice pišejo v administraciji, vežejo pa jih obrtniki. S tem se seveda prihrani del stroškov, saj so osebni dohodki vkalkulirani v drugih dejavnostih, žal pa taka rešitev ni trajnejša. Na VAS so vpeljali kompendije — izvlečke predavanj z obsegom do 60 strani, ki so na voljo v študijski knjižnici, kar pa je vsekakor rešitev v sili. Študentje so v anketi izjavili, da želijo več učbenikov boljše kvalitete, kar še posebej velja za PA. Na vseh šolah so bili navdušeni za idejo o skupni založbi MVZ in bi se takoj pridružili.

Če sumiramo vsa našeta dejstva, pridemo do spoznanja, da sedanji obrtniški način dela ne ustreza. Vsako nadaljnje povečanje založniške dejavnosti bo na posameznih šolah zahtevalo nove kapacitete in ljudi, ki bodo le delno izkoriščeni in tako povečali obremenitev gotovih stroškov tiskane strani.

ZAKAJ? Zato, ker je gledano s stališča študenta kakor tudi celotne družbe ekonomsko bolj upravičeno izdajanje skript kot nabavljanje večjega števila drage originalne literature. Običajno je ta še v tujem jeziku, prebrati pa je potrebno le po nekaj poglavjih ali celo samo nekaj strani. Tekanje za knjigami in iskanje prevajalcev (vsi pač nismo talenti za tuje jezike), bi pobralo študentu še tistega nekaj prostega časa, ki ga danes ima. Tako je zahteva študentov za vse večjim številom skript in drugega učnega materiala upravičena in logična, saj študij krajša in pocenjuje. Potrebno pa bo bolj kot doslej študente opozarjati na izvirno literaturo.

UNIVERZITETNA ZALOŽBA

Kot na dlani je v tem trenutku edina pravilna, ekonomsko upravičena rešitev — skupna ZALOŽBA z modernimi kapacitetami, z novim načinom dela, ki bi poleg klasičnih skript lahko izdajala tudi manj zahtevne knjižne oblike, študentsko glasilo Katedro in druge publikacije. Založba s takim konceptom bi vsekakor prispevala k nadaljnji izgradnji kompleksne univerze.

KAJ HOČEMO

V Projektu nove univerze v Mariboru in v Razvojnem načrtu VZM nisem zasledil niti vrstice o založniški dejavnosti, ne na posameznih šolah in ne na bodoči univerzi kot celoti, kar priča o pozornosti, ki je temu problemu posvečena. Zadnji čas je, da v Mariboru spoznamo, da je v današnjem času centralizacija kapitala ob vzajemni vzporedni decentralizaciji na principu federalnega odločanja edina pot, ki pelje do sinergijskih učinkov ($2 + 3 = 6$) in s tem večji učinkovitosti. Prekinimo z razdrobljenim individualizmom, tako značilnim za Maribor, kjer je socialna integracija enaka ničli (lep dokaz: neuspeh referendumov, neurejene razmere v gostinstvu itd.). Pokažimo novo pot, ki ne bo nikomur odvzela pravice kreiranja lastne založniške politike, pač pa bo prevzela skrb okoli tehničnega izvajanja. Prav bi bilo obenem s projektom univerze okoli katerega tečejo javne razprave, začrtati pot tudi bodoči univerzitetni založbi kot svojski dejavnosti univerze.

TUDI SAMI BOMO POMAGALI

Ne moremo držati križem rok do uresničitve projekta. Sedaj je treba brez odlašanja v akcijo do končne rešitve založniške dejavnosti na MVZ. Večkrat se sliši, študentje teoretizirajo samo zahtevajo, kričijo, sami pa ne naredijo ničesar, da bi svoje zahteve približali realnosti. Naj bo ta akcija samo dokaz več, kako napačna so takšna prepričanja. Študentski servis kot posebna dejavnost pri IO MVZ je pripravljen narediti ekonomsko analizo za novo založbo in jo kasneje tudi organizirati, seveda ob primerni materialni stimulaciji in mentorstvu ZMVZ inštituta za marketing na VEKŠ. Tako bi ubili 3 muhe na en mah, kar bi bilo popolnoma v skladu s konceptom študentskega servisa — čimveč intelektualnega dela in s proklamiranim konceptom inštituta — sodelovanje in pritegovanje zainteresiranih študentov višjih letnikov v znanstveno raziskovalno delo.

Nesorazmerja jutrišnjega dne

Številna opozorila, ki smo jih bili deležni preko sredstev javnega obveščanja, simpozijev in seminarjev, še bolj pa smo jih spoznali v podatkih, ki jih je objavil zavod za patente, so bila stihijska. Kljub izredni pomembnosti nismo ničesar bistvenega spremenili. Gre za vprašanje inovacij in izumov, ki sicer ne kažejo vsega nacionalnega bogastva, ker so kazalci mnogoteri, sta pa zelo pomembna pokazatelja tehničnega razvoja. Nesorazmernost tehnološkega napredovanja in splošnega gospodarskega razvoja z rastjo narodnega dohodka per capita, investiranjem (z akumulacijo in brez nje), se kažejo v deležu sredstev, ki jih družba kot institucionaliziran pojem ter podjetniška politika alocirajo v sklade znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Razumljivo je, da so ta sredstva izredno majhna, če jih primerjamo z deležem v ZRN, ZDA ali ZSSR in Japonsko. So pa prav tako majhna če jih primerjamo z tovrstnimi vlaganji drugih socialističnih dežel. Kakšen rezultat lahko pričakujemo? Dejansko dobimo tisto, kar je na tako zgrešeni razvojni koncepti edino razumljivo. S svojimi patenti smo daleč pod mejo, ki jo postavljajo razvite dežele (400 prijavljenih patentov na 1 milijon prebivalcev) Primerjajmo podatke: Leta 1968 smo v Jugoslaviji prijavili 881 patentov, v Avstriji so jih zabeležili 2600, v Švici so zabeležili na 1 milijon prebivalcev več kot 1000 patentov, v ZSSR 6887 izumov, v Romuniji 1658.

Lahko samo pomislimo, kako slabo tovrstno dispozicijo imamo za prihodnost, če računamo, da smo v tej gonilni sili tehničnega napredka izredno malo napredovali. Pravzaprav smo le počasi zaostajali. Podatki iz predvojnih let povedo, da pri nas letno prijavijo le dvakrat toliko patentov kot pred vojno. Pomislimo, da so tehnologija, tehnične naprave mnogo bolj razvite, da imamo petkrat več inteligence kot leta 1939, da pa se rezultati ne multiplirajo. Da je krizna situacija znotraj institucionalnih prizadevanj zares takšna, dokazujejo podatki zavoda za patente. Izkaže se, da le 17% vseh prijav prihaja iz organiziranih dejavnosti: se pravi, iz znanstvenoraziskovalnih institucij, razvojnih oddelkov podjetij, institutov, vseh ostalih 83% pa odpade na prijave posameznikov, ki so večji del upokojenci in obrtniki, ki jim izumi predstavljajo hobby, ne pa ekonomske potrebe ali tehnološko zagotovilo uspešnega poslovanja. Razumljivo je, da smo lahko zaskrbljeni, saj inovacije in patenti teh prizadevnih ljudi zaradi preslabe tehnične opremljenosti niso na kvalitetno sprejemljivem nivoju tehničnega razvoja naših podjetij, tako da je tudi racionalno večinskih inovacijskih prizadevanj posameznikov bistveno

Center za marksistične študije

Izvršni odbor študentske skupnosti visokošolskih zavodov Maribor je 29. maja 1972 na VEKS organiziral javno tribuno o SOCIALNI VSEBINI NARODNOSTNEGA VPRAŠANJA KOROŠKIH SLOVENCEV.

Gosteje so v uvodu označili pretekli in sedanji ekonomski ter politični trenutek koroških Slovencev. Tega v grobih obrisih označuje do nedavnega grobo nespoštovanje demokratičnih mednarodno priznanih pravic manjšini in sedanja namera avstrijske vlade, da se v delu vasi in zaselkov zagotovijo dvojezični napisi.

V nadaljevanju objavljamo v skrajšani obliki njihove neavtorizirane uvodne besede.

zavestni nacionalni pritisk se tako mnogo uspešneje uveljavlja, ker se lahko opira na ekonomsko in kulturno bedo delovnih ljudi.

Kaj torej povedo zgodovinske izkušnje in sedanje stanje, kaj pove današnji ekonomski razvoj na južnem Koroškem? Bistvo nacionalnega zatiranja sloni na ekonomski odvisnosti enega razreda od drugega, ker vlada razred kapitalistov nad sistemom mezdnih delavcev.

ZGODOVINSKO POLITIČNI OKVIR

„Današnja situacija oblikuje predvsem obljuba avstrijske državne vlade, da bo napravila 205 slovenskih oziroma dvojezičnih napisov v dvojezičnem predelu na Koroškem. Ta obljuba je sprožila raznovrstno aktivnost naših organizacij in precej iluzij med ljudmi v socialistični republiki Sloveniji. Dala je priložnost slovenskim organizacijam na Koroškem, da znova pokažejo svojo oportunistično in reformistično hotenje, in tako zasejala med delovno ljudstvo na Koroškem precej politične zmede.

Taktika avstrijskih državnih organov — od likvidacije dvojezičnega šolstva naprej do danes — je bila, da na eni strani z neizpolnjevanjem demokratičnih pravic razširja manevrski prostor nemških nacionalnih in šovinističnih organizacij, na drugi pa demagoško prekrija svojo

Komite konferenca ZKS visokošolskih zavodov je na seji v ponedeljek, 12. junija 1972, dal pobudo za ustanovitev marksističnega centra pri združenju visokošolskih zavodov. Ta pobuda sodi v dimenzijo vzpostavljanja humanistike v visokošolskem središču, ki najbrže tudi v svojem nadaljnjem preraščanju ne bo mogla zajeti kompletne humanistike.

„Razvoj visokošolskega centra v Mariboru odpira možnost in postavlja zahtevo, da se posebej organizira skrb za poglobljanje in širjenje marksistične misli. Sama podoba visokega šolstva bi bila okrnjena, če ne bi vključevala humanističnih komponent izobraževanja na podlagi marksističnih izhodišč.

Vendar pa ne gre samo za „šolski“ problem. Če Maribor že nima kakšne posebne marksistične teoretske tradicije, to nikakor ne pomeni, da ta obsežni proletarski predel Slovenije sam po sebi ne predstavlja najboljših socialnih pogojev za razvoj marksizma.

Razredni značaj narodne bitnosti koroških Slovencev

RAZISKAVA SOCIALNE IN NARODNOSTNE STRUKTURE VASI

„Od leta 1970 naprej smo začeli izdajati list Kladio, ki je posegel v politično dogajanje na Koroškem. Za te študente je postala zmeraj večja nujnost, da se seznanijo z dejanskim stanjem slovenske manjšine na Koroškem, zato so se lotili študija zgodovine in gospodarskega stanja na Koroškem.

V glavnih potezah bi orisal socialno situacijo in sklepe, ki smo jih napravili iz zbrane materiala. Tisti del, ki predstavlja največji del narodnostno nepotujenega slovenskega prebivalstva na južnem Koroškem, namreč manjši kmečki posestniki, je podvržen močnemu preslojevanju. Do nedavnega se pretežno kmečko obeležje slovenskega podeželja se pod vplivom kapitalističnih tržnih mehanizmov hitro spreminja.

RAZREDNI ZNAČAJ NACIONALNEGA VPRAŠANJA

„Kratek oris drugega in najvažnejšega dejavnika, ki določa situacijo na južnem Koroškem lahko sklenemo tako: na eni strani se veliki deli kmečkega prebivalstva proletarizirajo, na drugi pa se del kmečkega prebivalstva in delavstva skuša s pomočjo domačega turizma povzpeti po socialni lestvici.

nezmožnost držati se demokratičnih načel. Tako je, npr., avstrijska oblast prikrivala dejstvo, da je uničila fundamentalno demokratično pravico do pouka v materinem jeziku s tem, da je poudarila svojo naklonjenost manjšini, ko je ustanovila slovensko gimnazijo.

Obe slovenski nacionalni organizaciji sta se zadnjih 17 let med seboj prekašali v lojalnostnih izjavah do avstrijske meščanske države in se tako izkazali kot nezmožni, da principialno postavita vprašanje demokratičnih pravic koroške slovenske manjšine kot vprašanje pravic, ki jih je potrebno meščanski državi iztrgati.

PREDLOG ZA 205 DVOJEZIČNIH NAPISOV

„Oktober 1970 je tudi začetek današnje nove situacije. Pod vtisom napisnih akcij, internacionalne publicitete, ki so jo doživele akcije zlasti ob procesu proti Marjanu Šturm, in pod vtisom demokratičnega razpoloženja v socialistični republiki Sloveniji se je avstrijska socialna demokracija zbalala za usodo gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo.

(1) Objavljen tekst uvodnih besed je nastal deloma po stenogramu, deloma pa na osnovi zapisa udeležencev tribune.

Če bi bili natančni pri ocenjevanju akcije Zveze komunistov na višjih šolah v tem šolskem letu, bi zasledili stalno prisotno dimenzijo prizadevanj, da se idejnopolitičnemu izobraževanju komunistov in ostalih ter deležu humanističnih ved v učnih programih šol posveti večja pozornost in zagotovi večji delež.

Pravilnost take osnovne usmeritve so potrdile razprave v visokošolskih kolektivih, zakaj njih analize oz. ugotovitve, nastale na osnovi teh razprav, so zaznale prenekatero pomanjkljivost in nakazale možnosti, da se ustreznejše zakoliči program idejnopolitičnega družboslovnega izobraževanja.

Ob obravnavi tega kompleksa pa smo našli na nešteto odprtih strokovnih vprašanj, od sestave vprašalnika, na osnovi katerega bi bilo moč bolj sistematično analizirati situacijo, vprašanje metodologije dela, do zahtev po ustrezno izdelanem programu družboslovja in tudi povsem preprostega, a vendar pomembnega vprašanja, kaj sploh hočemo.

Ravno tako se je ob razgrnitvi konceptualne sheme univerze v Mariboru vprašanje družboslovnih znanosti postavilo kot eno izmed osrednjih. Zelo realne so ocene, da bi bilo katastrofalno, če bi načrtovali na tem širokem območju samo ekonomsko-tehnični kompleks znanj, kombiniran s kadrovsko šolo.

Majhen fond družboslovja in filozofije opozarja, „da je humanistika na obrobju interesa“. Nerazvitost teh znanosti v Mariboru pa predstavlja nepremostljivo oviro, ki preprečuje, da bi v Maribor in regijo v večji meri prodirale revolucionarne — marksistične ideje, kar bi bil porok njegovega lastnega napredovanja.

Gotovo je, da je razlog za vdor in nastanek anarholiberalističnih teženj v študentskem gibanju tudi in predvsem v odsotnosti marksistične analize sedanjih političnih razmer. Brez marksistične humanistike, temeljitejšega študija v študentski sredini Maribora nam grozi, da se bo študentsko gibanje preobrazilo od včeraj še srednješolskega, ki bo vmes preskočilo nekaj faz, v ravno tako nesprejemljivo funkcionalistično tehnokratsko ekonomistično gibanje.

Torej pomeni predlog o ustanovitvi centra za marksistične študije temeljno osnovo za sondiranje humanistike v Mariboru na osnovi marksističnih izhodišč. Pomen tega pa je sedaj presega okvir višjih šol in zajema mariborski prostor, sčasoma pa mora seči v celotni prostor severovzhodne Slovenije.

Zapisal: SLAVKO GERIČ

SLAVKO GERIČ

BRONJE

Ko se kot mlad fant ali dekle odločiš za srednjo šolo, pravzaprav resnično ne veš, kaj vse te tam čaka. Podaš se na slepo pot in marsikdaj si moraš sam poiskati izhod. Kako in kdaj, to moraš ugotoviti sam. Starejši dijaki zelo radi strašijo mlajše, češ da je to „mučilnica“, ne šola. Po prenehanju strahu in „mučenju“ pa lahko danes rečem, da to ni res. Res je, da ni vedno lahko, saj pridejo težave in problemi. Toda le-te je treba reševati. Danes je nujna povezanost med profesorji in dijaki. Profesor bi moral biti dijaku le svetovalec, pomočnik, vzgojitelj in ne uradnik, kar žal danes vidimo še marsikje. Kaj me briga kje živiš? Kakšne težave imaš? Za kaj ne znaš? Da, take besede se lahko še danes slišijo iz profesorjevih ust. Res je, da niso vsi naši „nadrejeni“ takšni, pač pa lahko še mnogokrat opazimo takšne „elemente“ v naših srednjih šolah. Mislim, da je skrajni čas, da bi družba oziroma javnost ukrepala tudi na tem področju. Zakaj pa uvajamo potem v šole samoupravljanje? PROFESOR SE MORA ZANIMATI ZA DIJAKA. Pravim, da se MORA. Kajti le tako bo lahko dijaka spoznal, spoznal razmere v katerih živi. Le tako bo dobro vedel, zakaj je dijak tak, zakaj ni drugačen in ali se ne bi še mogoče dalo česa rešiti. Mislim, da je prva in osnovna dolžnost profesorja pomagati dijaku po svojih močeh, saj bo morda prav ta dijak nekoč pedagoški delavec. Le kako bo vedel vzgajati in pomagati ter razumeti svoje dijake, če tega ne bo doživel prav v teh klopeh, med temi zidovi.

IVAN JOVAN

Tekma

Kot je znano, se profesorji zmeraj trudijo in iščejo nove metode, da bi pritegnili dijake k delu.

Na gimnaziji Miloša Zidaniška so bili dokaj uspešni. V povezavi z dijaki so organizirali tekmovanje za najboljšo razredno skupnost. Razredi so bili takoj zato, saj so bile obljubljene tudi vabljuje nagrade. Vsak mesec je sestanek komisije, na katerem pa so lahko prisotni vsi dijaki, ki jih delo zanima. Ocenjevanje poteka na podlagi poročil; točkjujejo se posamezne dejavnosti v razredu. To poteka po posebnem pravilniku. Naj vam navedem nekaj točk iz njega: za razredni sestanek se dobi pet točk, za mladinsko uro, ki jo pripravi dijak deset točk. Visoko so cenjene tudi razne športne dejavnosti na šoli in izven nje. Za udeležbo posameznika na republiškem ali zveznem tekmovanju pridobi razred deset točk. Zanimivo je, da tudi tu niso pozabili na velik šolski problem – „špricanje“. Poslušati očitke sošolcev je težje, kakor slišati nekaj pikrih stavek profesorja, ki že po nekaj minutah izgubijo svojo vlogo.

Tekmovanje poteka sedaj v redu, saj se velika večina razredov močno trudi. Vsak si želi zbrati čimveč točk, da bi se na koncu leta veselo odpeljal na izlet.

Med najbolj aktivne sodijo prvi razredi, ki zavzemajo vidna mesta na lestvici. Tudi tretji letniki so delavni, medtem ko o drugih, še bolj pa o četrtih ni bilo sledu na lestvici.

Seveda moram povedati tudi to, da nekateri razredi tekmovanje ignorirajo. Ne vem, kje je vzrok za to. Morda so preveč zaposleni z učenjem ali pa bi si morali najeti tajnika, ki bi jim pisal poročila.

Lahko torej izrečem pohvalo organizatorjem tega zanimivega tekmovanja. Tako bodo dijake potegnili iz otopenosti. Pričeli se bodo udeleževati izven šole, kar danes pogrešamo. Nekateri bo pritegnil šport, druge literarno delo, tretji se bodo izkazali kot dobri organizatorji.

Dobro bi bilo, če bi podobna tekmovanja organizirale tudi druge šole in bi bil tekmovalni krog še večji.

Zelim, da bi se to tekmovanje kar najbolje izteklo. Upam pa tudi, da nagrade niso samo obljubljene.

Darinka Zelenič

Praksa v počitnicah?

Na ekonomski šoli je v učnem načrtu tudi obvezna delovna praksa za vse dijake. Dijaki jo opravljajo po podjetjih in pišejo dnevnik za vsak delovni dan. Ob koncu prakse dnevnik pregledajo in potrdijo ali ocenijo mentorji, ki so v podjetju zadolženi za praktikante. V šoli morajo dijaki dnevnik oddati.

Doslej je bila obvezna delovna praksa sestavni del pouka in je zato potekala v juniju. Letos pa je izšel odlok, da bo praksa po pouku in bo zato trajala do 7. julija. Praksa je nedvomno koristna in je ne kaže ukinjati. Toda zdaj se je pojavil problem:

Večina dijakov se v času počitnic zaposli – opravlja torej počitniško prakso. V juliju dijaki delajo v podjetjih, da si zaslužijo nekaj denarja in lahko gredo avgusta letovat. Nekateri dijaki delajo cele

počitnice, da si zaslužijo denar za šolske potrebščine in novo obleko, saj vseh starši ne peljejo na morje, in nov plašč kupijo po treznem premisleku šele, ko je stari že oguljen in primeren za mlajšega brata ali sestro.

Večina podjetij sprejema na počitniško delo s prvim v mesecu. Dijaki bi tako izgubili cel mesec! Kdo pa bo sprejel praktikanta, ki bo zaposlil za delo 7. v mesecu? Tisti, ki se zaposlijo le julija, bi pa naj zato cele počitnice zabili doma?

Ker večini dijakov praksa po novem odloku ne ustreza, je SUS (svet učencev samoupravljalcev) izdal predlog, naj bi se obvezna praksa skrajšala za teden dni in bi se tako tisti, ki bi želeli, lahko zaposlili 1. julija. Ta predlog pa je pri predstojnikih našel na gluha ušesa – odlok je namreč izdala republika in se ne da zato nič narediti! Praksa se bo skrajšala le tistim, ki bodo imeli zato tehtne in opravičljive razloge:

- če gredo v tem času s starši na morje, pa je datum že določen in se ne da spremeniti,
- če imajo v tujini že urejeno delovno mesto in morajo začeti s 1. julijem.

Morda bo še kdo našel kak tehten razlog.

Ponavljam:

obvezna praksa je koristna, saj izve dijak mnogo o poslovanju delovnih organizacij in o notranji organizaciji v podjetjih. Menim pa, da pri počitniški praksi, ki si jo poišče vsak sam, dijak mnogo bolj resno dela, saj dela za zaslužek. (Obvezna praksa največkrat ni nagrada). Potemtakem je taka praksa koristnejša. Pri obvezni praksi se praktikanti sprehajajo po podjetjih iz oddelka v oddelke in se ne zmenijo kaj prida za delo, od gledanja pa se ne more nihče mnogo naučiti. Ali ne bi odgovorni še malo razmislili o predlogu, ki ga je dal SUS?

BISERKA BUDJA

Dilema: kam po končani srednji šoli?

Kmalu se bo treba odločiti: kam po maturi? Možnosti sta dve: v službo ali pa na višjo ali visoko šolo. Zaposlil se nas bo le manjši del, večina nas bo s študijem nadaljevala. Po končani srednji šoli se nam odpira mnogo poklicnih poti. Teško je uskladiti sposobnosti, interese in želje ter se odločiti. Temeljito bomo morali premisliti, zakaj ta odločitev bo za nas brez dvoma usodna, od nje bo v marsičem odvisna naša bodočnost.

Krivično bi bilo trditi, da nam pri tem nihče ne pomaga. Februarja smo bili gostje slovenskih visokošolskih zavodov, pred kratkim pa je Republiški zavod za zaposlovanje izdal knjigo Izбира visokošolskega študija 1972. To pa je tudi vse, kar je bilo letos storjenega za naše poklicno usmerjanje. Zdi se, da srednješolskih profesorjev naše nadaljnje šolanje ne zanima. Verjetno so prepričani, da je njihova edina dolžnost, da mladega človeka naučijo, ne pa, da mu tudi svetujejo in ga usmerjajo. (Morda sem do nekaterih krivičen, upam si pa trditi, da so v manjšini.) Kdor je iznajdljiv in radoveden, ta bo o poklicnih možnostih izvedel več, drugi manj. Osip na naših višjih in visokih šolah je zaskrbljujoče velik (zlasti po prvem letu študija), veliko je razočaranih študentov, ki stokajo: „Ta študij ni zame. Pričakoval sem nekaj drugega.“ Med vzroki je prav gotovo tudi pomanjkljivo poklicno usmerjanje srednješolcev. In česa si dijaki želimo? Predvsem bi radi izvedeli več o delu v posameznih poklicih. Zakaj ne bi na šole vabili zdravnikov, kemikov, arhitektov, sociologov...? Prepričan sem, da bi nam njihovi nasveti pri izbiri poklica zelo koristili. Če čez štiri mesece bomo sedeli v visokošolskih klopeh, večina nas pa še ne ve, kaj je kolokvij, frekvenca, kaj se počne na vajah itd. Na vsa ta in še nekatera druga vprašanja nam lahko odgovorite tudi vi, študentje. Pravite, da morate biti z nami, srednješolci, tesneje povezani, da moramo aktivneje sodelovati. Za to smo se tudi že formalno dogovorili in menda skupaj že iščemo konkretne oblike tega sodelovanja. Vaša pomoč pri našem poklicnem usmerjanju bi prav gotovo lahko bila med njimi. „Novopečeni“ študent, vajen srednješolskega načina dela (ki je v bistvu še vedno osnovnošolski!), je ob prihodu na višjo ali visoko šolo zbežgan. Od njega „študentske aktivnosti“ ne morete pričakovati! Toda, če bi bruc v srednji šoli zvedel več o visokošolskem načinu učenja, in če bi bil o študiju bolje informiran, bi bila njegova izbira študija tehtnejša, start na višji ali visoki šoli pa lažji in uspešnejši. Takega bruca bi bilo mnogo lažje pritegniti k izvenšolski študentski aktivnosti. K temu pa lahko študentje veliko pripomorete!

BOJAN LAKOŽIČ

Mladi pesniki

„Dragi obiskovalci, danes se vam bodo s svojimi deli predstavili dijaki...“

Takšne otvoritve so v zadnjem času vedno bolj pogoste v mariborskemu Klubu mladih. Širšemu krogu dijaštva se s svojimi literarnimi stvaritvami predstavljajo dijaki mariborskih srednjih šol. Prvič v zgodovini smo lahko zasledili skupen nastop mladinskih aktivov gimnazije Miloša Zidaniška na 1. gimnazije. Vedno nepomirjeni duhovi so se pomirili, stihli so se zlili v skupno poezijo.

Prav ti literarni večeri pomagajo k odkritju novih talentov ter so za le-te v veliki meri odskočna deska za naprej. Tudi obiskovalci se lahko seznanijo z literarnimi prizadevanji sovrstnikov ter njihovimi težnjami. Zakaj obiskuje te večere proze in poezije in kaj mu pomenijo, je povedal SIMON:

„Literarne večere redno obiskujem, ker me podrobneje seznanjajo z literarnim delom kolegov. Prav tako se skušam izobraziti na tem področju in na zelo pameten način zabijem čas.“

Na minulem večeru dijakov gimnazije s Tabora so se s svojimi stvaritvami predstavili: Jože Zlahtič in Jovan Ivan s ciklom drobne poezije ter Pintarič Danica s nevezano besedo. Teodora Lorenčiča, ki se kot član ultrabertoidne skupine skuša boriti proti industrijskemu branju ter duševni senilnosti, je tokrat spremljal „angel Gabriel“, vendar brez večjega uspeha. Kakšen vtis so zapustili mladi poeti, mi je zaupala MARINA:

„Večina literarnih del me je navdušila, ni mi pa všeč nastop Teodora. Res, da je že verjetno prešel obdobje poezije, kot smo jo slišali danes, vendar bi si moral izbrati drug način manifestiranja svojih idej.“

Ker je bila večina dijakov zadovoljnih z delom svojih tovarišev, lahko v bližnji prihodnosti pričakujemo ponovne literarne večere. To pa lahko samo pozdravimo.

FERDO RAKUŠA

Zakaj občani premalo cenijo udejstvovanje mladih

Nekoč mi je star možakar dejal: kako si srečen, ker si mlad! Toda ni vedno tako. Velikokrat smo deležni nerazumevanja starejših, kajti še vedno je ustaljeno pravilo: mladi so nesposobni prirediti karkoli kvalitetnega. Kako se motijo! Morda res nismo tako izkušeni, vendar se trudimo in delamo po svojih močeh. Ustavil se bom ob področju, ki ga najbolj poznam, to je umetnost. Pripravljamo proslave in si mislimo: morda pa bo starejša generacija prišla in nam poplačala naš trud. Na prireditvah pa so potem razen dijakov in študentov prisotni le redki. Zakaj to? Odgovor je preprost: ker nas ne cenijo. Slednje pa izvira iz dejstva, da nas premalo poznajo. Odpravimo nekdanje nazore, da lahko samo tisti, ki je že v življenju kaj pretrpel, o njem govori. Občani Maribora! Odrečite se večših popoldanskemu počitku in obiščite predstave mladih. Dajte nam vzpodbudo in ne govorite samo, koliko nam nudite. Tudi roži, ki jo posadiš v urejen vrt bo čez čas pričel nagajati plevel. Zato moraš paziti, da jo boš obiskoval in čistil. Končal bi z besedami: želimo in hočemo, da bi v vrstah mladin spoznali koristne člane naše družbe, ki poleg zabave – saj zato smo mladi – lahko poprimemo tudi za resno in pozornost ter pohvale vredno delo.

BREG DANILLO

Kako sodelovati v kulturnem gibanju

Zadnji čas je letelo name mnogo vprašanj, kako sodelovati v kulturnem gibanju mariborskih študentov. Ta vprašanja je sprožil članek v 11. številki našega lista, ki je izšel pod naslovom TEORIJA IN PRAKSA.

Dragi kolegi, kolegice, hvala za vprašanje. Študent se vključi v študentsko kulturno gibanje, če postane član katere že večkrat omenjenih organizacij KUD Študent, Komisija za kulturo, KUPO itd.) V te organizacije se lahko vključijo vsi študentje, ki v sebi čutijo ustvarjalno moč, željo, da bi prispevali svoj delež našemu gibanju.

Nikar ne čakajte, da vas bodo odkrili, da vas bodo predlagali v organizacijo, ki skrbi za razvoj kulturne dejavnosti. Vključite se sami, z največjim veseljem vas bomo sprejeli medse.

Torej, dragi študentje, kar pogumno, Jeseni vas čakamo, vključite se, deljate z nami.

Bodimo udarni, revolucionarni in zlasti – ustvarjalni!
EDVARD PUKŠIČ

(Nadaljevanje s 6. strani)

umetnika. Znanost v veji psihologije je od njega marsikaj pridobila. Danes je psihologija kot znanost zastopana že na delovnem mestu v tovarnah in ustanovah. Umetnost si še vedno s težavo utira pot, da bi šla v svet svobodno.

V globokem pomenu je umetnost velika znanost, ki pa kot umetnost ničesar ne ukazuje, ne prihaja človeku vsiljeno – pač pa svobodno. Njena glavna elementa sta ritem in ton.

Likovna in glasbena umetnost sta si v sodobnem času najbolj utrli pot do svobodnih meja. Največje probleme sodobne umetnosti nam postavlja svoboda sama. Svoboda, ki se je velikokrat izkazala na likovnem in glasbenem področju lažno razuzdana. Sodili ji nismo, ker svoboda na pozna zakonov. Svobodne umetnosti brez moralnega instinkta, ki ga znanost uravnava z zakoni, ne more biti, je škodljiva za človeško družbo. Zato morata družba in umetnost dosegati iste moralne vrednote.

Svetla točka ugledne resnice mora veljati izrek Cerniševskega: „Najlepše je življenje.“ Tudi za svobodno umetnost velja pravilo, ki je vodilo in gibalo vsega obstoja. Na velikih prehodih v sodobno umetnost je pretiravanje doseglo vrhunec, ki ga tu in tam še danes opažamo, ga najdemo v „umetniških delih“. Svoboda spremenjena v anarhijo si je na nerazumljiv pojem vzela zamaha na račun človekovega dostojanstva.

Veliko zaslug za doseženo svobodo na likovnem področju prištevamo znanosti, ki je omogočila skozi sliko na filmskih platnih in televizijskih ekranih ustvariti enostavno ter ceneno prenašanje likov, kot tudi vsebinskih prikazov, in jih posredovati širokemu krogu občinstva (v smislu znanosti in umetnosti) – za vse dele sveta ter jih zblizati v skupnem boju za dobro človeštva.

Tomaž Emil

